

Universiteit Utrecht

**De Longitudinale Relatie tussen Expressiviteit van Emoties vanuit Ouders tijdens de
Vroege Adolescentie en Commitment in de Intieme Partner Identiteit van
Jongvolwassenen**

Master's thesis (201600201)

Universiteit Utrecht

Master's programma in Clinical Child, Family and Education Studies

UU-SER-21-2262

J.A.M. (Aileen) Richards (7393555)

Begeleider: dr. A. (Andrik) Becht MSc

Tweede beoordelaar: dr. J (Jolien) van der Graaff

Datum: 27 mei 2022

Samenvatting

De huidige longitudinale studie onderzoekt associaties tussen de expressiviteit van emoties tijdens de vroege adolescentieperiode en de mate van commitment in de intieme partneridentiteit (CIPI) tijdens de jongvolwassenperiode. Daarnaast is er onderzocht of support in de kwaliteit van vriendschap tijdens de late adolescentieperiode het verband medieert tussen expressiviteit van emoties en CIPI.

De huidige studie bestaat uit 497 adolescenten (43.1% meisjes, M -leeftijd = 13.03, SD = 0.46, bij T1; M -leeftijd = 18.03, SD = 0.46, bij T6; M -leeftijd = 23.78, SD = 1.42 bij T10) die participeerden aan het longitudinale Research on Adolescent Development And Relationships (RADAR) onderzoek in Nederland. Multipale regressieanalyses leverden bewijs voor een positief verband tussen kwaliteit van vriendschap tijdens de late adolescentie en CIPI tijdens de jongvolwassenperiode. De resultaten van de regressieanalyses toonden geen mediatie effect van kwaliteit van vriendschap.

Trefwoorden: Expressiviteit van Emoties; Commitment in de Intieme Partneridentiteit (CIPI); Kwaliteit van Vriendschap; Mediatie; Adolescenten.

Abstract

The present longitudinal study examined associations between expressiveness of emotions during the early adolescence period and the degree of commitment in intimate partner identity (CIPI) during the young adult period. In addition, it examined whether support in the quality of friendship during the late adolescent period mediates the association between expressiveness of emotions and CIPI. The present study consists of 497 adolescents (43.1% girls, M-age = 13.03, SD = 0.46, at T1; M-age = 18.03, SD = 0.46, at T6; M-age = 23.78, SD = 1.42 in T10) who participated in the longitudinal Research on Adolescent Development And Relationships (RADAR) study in the Netherlands. Multiple regression analyses provided evidence for a positive association between quality of friendship during late adolescence and CIPI during the young adult period. The results of the regression analyses showed no mediation effect of quality of friendship.

Key words: Expressiveness of Emotions; Commitment to the Intimate Partner Identity (CIPI); Quality of Friendship; Mediation; Adolescents.

De ontwikkeling van intimiteit en *commitment* in de intieme partnerrelatie (CIPI) is een van de belangrijkste ontwikkeltaken van adolescenten en jongvolwassenen (Erikson, 1968). Commitment is volgens het Meeus-Crocetti model (2008) een van de drie identiteitsprocessen die plaatsvindt tijdens de identiteitsontwikkeling. Commitment verwijst naar sterke keuzes die adolescenten hebben gemaakt en de zekerheid die zij hieruit halen. Het vormen van een stabiele identiteit is een belangrijke ontwikkeltaak die begint tijdens de adolescentieperiode. Wanneer de identiteit niet wordt ontwikkeld kan er identiteitsonzekerheid ontstaan, wat nauw verband lijkt te houden met internaliseringsproblemen (Crocetti et al., 2008). Een andere risicofactor is dat identiteitsonzekerheid positief samen lijkt te hangen met middelengebruik (Luyckx et al., 2006).

Cooley (1902) gebruikt 'The Looking Glass' theorie om te illustreren hoe iemands 'zelf' wordt waargenomen door de ogen van iemand anders en hoe men op deze perceptie reageert. Het ontwikkelen van het 'zelf' zou ontstaan vanuit interactie met anderen.

In deze studie zullen verschillende associaties zoals expressiviteit van emoties vanuit ouders en vriendschap worden onderzocht, die mogelijk in verband staan met CIPI tijdens de jongvolwassenperiode. Om deze associaties te onderzoeken, zal gebruik worden gemaakt van een longitudinale dataset.

De theorie van Cooley (1902) wordt ondersteund door ander onderzoek, waaruit blijkt dat de sociale relaties van adolescenten, zoals ouders en beste vrienden, hen zouden kunnen helpen een stevig geïntegreerd 'zelf' op te bouwen binnen meerdere levensdomeinen (Chen et al., 2004). Meerdere onderzoeken bevestigen bovenstaande uitspraken, zo is het belang van een hoge mate van emotionele support in de ouder-kind relatie prominent gebleken voor een stabiel ontwikkelde identiteit (Meeus, 2011; Meeus et al., 2002).

Daarnaast kunnen ook vriendschappen de loop van de identiteitsontwikkeling positief beïnvloeden op het sociale, emotionele en cognitieve domein (Scholte & Engels, 2019).

Vriendschapsinteracties kunnen worden beschouwd als prototypes van interacties die verenigbaar zijn met romantische relaties. Wederom sluit dit aan bij de theorie van Cooley, die illustreert dat het ontwikkelingsproces een continu, levenslang proces is (Cooley, 1902).

Emotionele Expressiviteit in de ouder-adolescent relatie en commitment in de Intieme Partneridentiteit

De ervaren kritieken van adolescenten worden van groter belang in de pubertijd, aangezien emotionele reacties van de adolescent tijdens deze periode heftiger en vaker voorkomen (Spear, 2009). Zoals eerder benoemd tonen verschillende onderzoeken aan dat de

mate van emotionele support in de ouder-kind relatie bijdraagt aan de ontwikkeling van een stabiele identiteit. Emotionele support is onderdeel van emotionele expressiviteit. Emotionele expressiviteit wordt ook wel gedefinieerd als het emotionele klimaat binnen invloedrijke relaties van een persoon, bijvoorbeeld de opvoeder(s) (Cole & Kazarian, 1988).

Verschillende onderzoeken tonen een verband aan tussen aspecten van de ouder-kind relatie en de intieme partnerrelatie. Zo voorspelt de hechtingstheorie van Bowlby (1969) dat het kind in de vroege ouder-kind interactie een werkmodel van persoonlijke relaties ontwikkelt en dat generaliseert naar latere relaties. Ook laten een aantal cross-sectionele en longitudinale studies met jongvolwassenen een positieve koppeling zien tussen ouder-kind relaties en intieme partnerrelaties.

Daarentegen tonen studies uitgevoerd met adolescenten een ander resultaat. Zo vonden Seiffge-Krenke en collega's (2001) geen significant longitudinaal verband tussen betrouwbare alliantie in de ouder-adolescentrelatie en de intieme partnerrelatie. Dit werd ondersteund door onderzoek van Furman en collega's (2002), waarin geen significant verband werd gevonden tussen werkmodellen en relationele stijlen in de ouder-adolescent en intieme partnerrelatie.

Volgens Furman en collega's (2002) valt dit mogelijk te verklaren door het feit dat intieme partnerrelaties tijdens de adolescentie noch langdurig noch ontwikkelingsrijp zijn. Dit roept de vraag op in hoeverre er mogelijk toch een verband bestaat tussen aspecten van de ouder-adolescent relatie en CIPI tijdens de jongvolwassenperiode.

Daarnaast wordt vanuit de literatuur gesuggereerd dat, zowel ouders als vrienden, adolescenten kunnen helpen een stevig geïntegreerd 'zelf' op te bouwen binnen meerdere levensdomeinen. Gezien het ontbreken van een eenduidig beeld vanuit de literatuur zal de huidige studie nader onderzoek uitvoeren naar de ouder-adolescent relatie en CIPI. Er zal verdieping worden gezocht middels de concepten ouderlijke kritiek en gebrek aan emotionele support.

Kwaliteit van Vriendschap als mogelijke mediator

Verschillende theoretische overwegingen maken het aannemelijk om een verband aan te nemen tussen de kwaliteit van de relatie met beste vrienden en CIPI. Allereerst zijn beide relaties in verschillende opzichten vergelijkbaar, zo zijn ze vrijwillig ontstaan en gebaseerd op wederkerigheid (Furman, 1999). Daarnaast fungeert vriendschap, zoals eerder benoemd, als prototype voor de intieme relaties die volgen (Connolly & Johnson, 1996). Verschillende studies ondersteunen het verband tussen vriendschappen en de intieme partnerrelatie (De Goede et al., 2012; Meeus et al., 2007). Echter heeft onderzoek van Meeus et al. (2007) een significant, maar zwak verband aangetoond tussen vriendschap en romantische relaties.

Op basis van de eerdere gevonden verbanden wordt onderzocht of de Kwaliteit van Vriendschap ook fungeerd als mediator tussen het verband van Emotionele Expressie en CIPI.

De huidige studie

Gezien het belang van de sleuteltaak van het ontwikkelen van CIPI, is het eerste doel van de huidige studie om meer inzicht te verkrijgen in de longitudinale associatie tussen de emotionele expressiviteit in de ouder- adolescentrelatie tijdens de vroege adolescentieperiode en CIPI tijdens de jongvolwassenperiode. Het tweede doel van de studie is het onderzoeken van de mogelijke mediërende rol van support in de Kwaliteit van Vriendschap in de relatie tussen Emotionele Expressiviteit en CIPI.

De onderzoeksvraag luidt dan ook: *'Is er een longitudinale relatie tussen de mate van waargenomen kritiek en emotionele support tijdens de vroege adolescentie en de mate van commitment in de intieme partneridentiteit?* Steunend op bovenstaande studies wordt verwacht dat er een relatie bestaat tussen een lagere van waargenomen ouderlijke kritiek en gebrek aan emotionele steun tijdens de vroege adolescentie en een hogere mate van commitment in de intieme partneridentiteit van jongvolwassenen (H1).

Op basis van studies van Connolly en Johnson (1996), De Goede en collega's (2012) en Meeus en collega's (2007) wordt verwacht dat de kwaliteit van vriendschap een potentiële mediator is tussen Emotionele Expressiviteit en commitment in de intieme partneridentiteit. De tweede onderzoeksvraag luidt dan ook: *Wordt het verband tussen een lage mate van waargenomen ouderlijke kritiek en gebrek aan emotionele steun en een hoge mate commitment in de intieme partneridentiteit gemedieerd door de mate van support in de kwaliteit van vriendschap tijdens de late adolescentie?* Steunend op bovenstaande onderzoeken wordt verwacht dat het verband tussen een lagere mate van Emotionele Expressiviteit en een hogere mate van commitment in de intieme partneridentiteit wordt gemedieerd door de Kwaliteit van Vriendschap (H2).

Kortom zal huidige studie zich richten op verband tussen de expressiviteit van emoties in de vroege adolescentiefase en commitment in de intieme partneridentiteit tijdens de jongvolwassenperiode, mogelijk gemedieerd door de mate van support binnen de kwaliteit van vriendschap tijdens de late adolescentieperiode.

Methode

Participanten

De huidige studie bestaat uit 497 adolescenten (43.1% meisjes, $M_{\text{-leeftijd}} = 13.03$, $SD = 0.46$, bij T1; $M_{\text{-leeftijd}} = 18.03$, $SD = 0.46$, bij T6; $M_{\text{-leeftijd}} = 23,78$, $SD = 1.42$ bij T10) die participeerden aan het longitudinale onderzoek Research on Adolescent Development And Relationships (RADAR) in Nederland. De huidige studie heeft gebruik gemaakt van wave 1 (T1), wave 6 (T6) en wave 10 (T10), zodat er onderscheid kon worden gemaakt tussen de vroege adolescentie, late adolescentie en jongvolwassenperiode. De steekproef bestond uit een groep Nederlandse middelbare scholieren die gedurende dertien jaar, elk jaar een vragenlijst heeft ingevuld en betrof 199 adolescenten- en jongvolwassenen met Nederlandse afkomst van wie 56,9% man was. De opleiding van de moeders van de deelnemende adolescenten en jongvolwassenen is voor het merendeel ‘gemiddeld’: 56,6%, daarnaast heeft 40,2% van de moeders een ‘hoge’ opleiding en slechts 3,2% van de moeders een ‘lage’ opleiding. Ouders van 92,1% van de deelnemers zijn geboren in Nederland.

Procedure

De respondenten werden geworven op willekeurige geselecteerde scholen in het midden en westen van Nederland (van Lier et al., 2008). Van 2005 tot 2019 zijn jaarlijks data bij de adolescenten, hun ouder(s), broer of zus en (beste) vriend(in) verzameld aan de hand van vragenlijsten, interviews, interactietaken, internetmetingen, en laboratoriummetingen. Vanaf 2010 zijn de jaarlijkse metingen omgezet naar tweejaarlijkse metingen. De richting is hierbij verplaatst van adolescenten naar de jongvolwassene en zijn/haar partner. Alle informatie die in RADAR werd verzameld valt onder de geheimhoudingsplicht. De gegevens zullen niet bekend worden gemaakt aan derden, alleen de onderzoeker heeft toegang tot identiteitsgegevens (van Lier et al., 2008). De deelnemers kregen een vergoeding van 10 euro voor elke deelname per wave.

Meetinstrumenten

Identiteit Intieme Partner. De mate van commitment in de intieme partner identiteit (CIPI) werd gemeten aan de hand van de Utrecht Management of Identity Commitments Scale (U-MICS; Crocetti et al., 2008). De huidige studie gebruikte wave 10, de subschaal *commitment* en de rapportage van de jongvolwassene over zichzelf. De vragenlijst bevat vier subschalen: *Commitment (5 items)*, *Exploratie van bestaande commitment (5 items)* en *Heroverweging van commitment (3 items)*, *Partner in-brede exploratie (3 items)*. De vragenlijst bestaat uit 16 items op een vijfpunts-Likertschaal. Deze schaal loopt van ‘1. Helemaal waar’ tot ‘5. Helemaal niet waar’. De items werden gehercodeerd zodat een hogere

score, een hogere mate van CIPI betekent. De schaalscore werd berekend door van de bij een schaal behorende items het gemiddelde te berekenen. Eerder onderzoek met dezelfde dataset heeft een goede validiteit aangetoond van de U-MICS (Becht et al., 2016; Klimstra et al., 2010; Schwartz et al., 2011) en validiteit (Klimstra et al., 2010), evenals de longitudinale meetvariant (Becht et al., 2016). In de huidige studie was de Cronbach's α van de schaal *commitment* .90. Hetgeen de betrouwbaarheid bevestigt.

Expressiviteit van Emoties. Adolescenten rapporteerden de mate van *Gebrek aan Emotionele Support en Ouderlijke Kritiek* aan de hand van de aangepaste Nederlandse versie van de Level of Expressed Emotion (LEE) vragenlijst (Cole en Kazarian, 1988). De huidige studie gebruikt wave 1, de subschalen *Waargenomen gebrek aan emotionele support* en *Waargenomen kritiek* en de rapportage van de adolescent over ouders. De vragenlijst bevat vier subschalen: *Waargenomen gebrek aan emotionele support* (19 items), *Waargenomen opdringerigheid* (7 items), *Waargenomen irritatie* (7 items), *Waargenomen kritiek* (5 items). De vragenlijst bestaat uit 46 items op een vierpunts-Likertschaal. Deze schaal loopt van '1. *Waar*' tot '4. *Niet waar*'. Van de 19 items van de subschaal *Waargenomen gebrek aan emotionele support* is een gemiddelde score berekend. Van de 5 items van de subschaal *Waargenomen kritiek* is een gemiddelde score berekend. Onderzoek toont aan dat alle correlaties tussen de schalen positief significant zijn (Hale et al., 2007). Eerder is de vragenlijst beoordeeld als betrouwbaar, sekse- en leeftijdsonafhankelijk, constructvalide en intern consistent (Cole & Kazarian, 1988). De items werden gehercodeerd zodat een hogere score, een hogere mate van *Gebrek aan Emotionele Support* betekent. De schaalscore werd berekend door van de bij een schaal behorende items het gemiddelde te berekenen. In de huidige studie was de Cronbach's α van de schaal *gebrek aan emotionele ondersteuning* .84 en van de schaal *waargenomen ouderlijk kritiek* .73. Hetgeen de betrouwbaarheid bevestigt.

Kwaliteit van Vriendschap. De mate van *support* bij Kwaliteit van Vriendschap wordt gemeten aan de hand van de aangepaste Nederlandse versie van de *Network of Relationships Inventory* (NRI; Furman & Buhrmester, 1985). De huidige studie gebruikt wave 6, de subschaal *support* en de rapportage van de adolescent over zijn/haar beste vriend. Aan de hand van de NRI kan een ruim spectrum aan relationele karakteristieken worden bevraagd op drie schalen, namelijk: *Support* (8 items), *Power* (6) en *Negatieve interacties* (6) (Furman & Buhrmester, 1985). De vragenlijst bestaat uit 24 items gemeten op een vijfpuunts-Likertschaal. Deze schaal liep van '1. *Helemaal niet*' tot '5. *Heel erg*'. Een hogere score betekent een hogere mate van *support*. De schaalscore werd berekend door van de bij een

schaal behorende items het gemiddelde te berekenen. In de huidige studie was de Cronbach's α van de schaal *support* .89. Hetgeen de betrouwbaarheid bevestigt.

Analyseplan

Om de hypothesen te testen, werden twee afzonderlijke regressieanalyses (model 4) uitgevoerd met behulp van de PROCESS SPSS (27e editie) macro van Hayes (2013). Deze studie volgt de methode voorgesteld door Field (2018) en het systematische artikel van Hayes en Rockwood (2017) over de analyse van mediatiemodellen. Beide pleiten voor het gebruik van PROCESS. Echter is er, in tegenstelling tot de criteria van Baron en Kenny (1986), geen significant effect vereist de afhankelijke variabele, onafhankelijke variabelen en de mediator om te concluderen dat er sprake is van mediatie (Hayes, 2013).

Aan de hand van een longitudinaal, correlationeel design werd de samenhang tussen drie variabelen onderzocht. Om valide conclusies te kunnen trekken over de populatie, moesten er aan een aantal assumpties van het regressiemodel worden voldaan: lineariteit, normaliteit, homogeniteit, en multicollineariteit (Field, 2018). Bij schending moesten er maatregelen genomen worden. Daarnaast werden de variabelen aan de hand van een boxplot gecontroleerd op mogelijke uitschieters. Er zijn sensitiviteitsanalyses uitgevoerd om te onderzoeken of er significante verschillen te zien waren tussen de resultaten met en zonder uitschieters. Zie appendix voor het analytisch model.

Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten worden weergegeven die antwoord geven op de hoofdvragen: ‘Is er een relatie tussen de mate van waargenomen kritiek en emotionele support tijdens de vroege adolescentie en de mate van commitment in intieme partneridentiteit? En wordt het verband tussen waargenomen kritiek en emotionele support, en commitment in intieme partneridentiteit gemedieerd door de mate van support in de kwaliteit van vriendschap tijdens de late adolescentie?’

Beschrijvende statistieken

De beschrijvende statistieken van de 199 participanten worden in tabel 1 weergegeven. Ook worden in tabel 1 de correlaties tussen de variabelen weergegeven. De correlatie tussen CIPI en kwaliteit van vriendschap (support) is positief en zwak. De correlatie tussen ouderlijk kritiek en gebrek aan emotionele support is positief en middelmatig. Als laatst is de correlatie tussen CIPI en gebrek aan emotionele support positief en niet significant. De correlatie tussen CIPI en ouderlijke kritiek is positief en niet significant. De correlaties tussen ouderlijke kritiek en support in de kwaliteit van vriendschap, en tussen gebrek aan emotionele support en support in de kwaliteit van vriendschap zijn positief en niet significant.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken en correlaties

Schaal	<i>n</i>	<i>M (SD)</i>	Min-Max	1	2	3	4
1. CIPI (T10)	220	3.45 (1.43)	1.20 – 5.00	-			
2. Ouderlijke Kritiek (T1)	475	3.35 (0.50)	2.00 – 4.00	.041	-		
3. Gebrek aan Emotionele Support (T1)	475	3.39 (0.39)	2.32– 4.00	.117	.679**	-	
4. Kwaliteit van Vriendschap (support) (T6)	386	3.20 (0.74)	1.00 – 4.88	.155*	.043	.058	-

Noot. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Assumpties

De dataset voldoet aan de relevante assumpties voor het uitvoeren van de multiële regressieanalyse. Als eerst werd gekeken naar de assumpties lineairiteit en homoscedasticiteit. Door middel van een scatterplot werd de lineairiteit tussen expressiviteit van emoties en CIPI geconcludeerd. Aan de hand van de *Levene's test* werd de homoscedasticiteit van de data aangenomen. Alle vier de variabelen waren volgens de analyses van normaliteit (Kolmogorov-Smirnov en Shapiro-Wilk) niet normaal verdeeld. De verdeling van gebrek aan

emotionele support en ouderlijk kritiek was positief *skewed*. Echter, de zou de schending volgens de Centrale Limiet Theorie geen grote problemen moeten veroorzaken wanneer de steekproefomvang groot genoeg is ($N > 30$ of > 40) (Field, 2018). Gezien de grootte van de huidige steekproef ($N = 199$) wordt ervan uitgegaan dat de schending geen probleem zal veroorzaken. De normaalverdeling van de residuen zag er in de histogram normaal uit. Echter kwam er uit de Kolmogorov-Smirnov test een significant resultaat naar voren. Het significante resultaat wordt dan ook meegenomen als mogelijke kans op powerverlies. Daarnaast is er gekeken naar de p-plots, waarin te zien was dat de punten op een lijn liggen. Als laatste werd de assumptie multicollineariteit getoetst. Door middel van de *Variance Inflation Factor* (VIF) kon er worden gesteld dat er geen sprake was van multicollineariteit ($VIF = < 5$). Verder is er gekeken naar de dataset met- en zonder *missing values*. Er waren geen opvallendheden te zien tussen de groepen met- en zonder *missing values*. Tot slot werd er gecontroleerd voor *outliers* door middel van het uitvoeren van verschillende sensitiviteitsanalyses.

Longitudinale associatie tussen gebrek aan emotionele support en commitment in de intieme partnerrelatie

Allereerst is er een enkelvoudige regressie uitgevoerd voor het verband tussen gebrek aan emotionele support en CIPI (pad c). Uit de resultaten van deze regressieanalyse bleek dat er geen significant verband bestaat tussen de mate van gebrek aan emotionele support in T1 en de mate van CIPI in T10.

Support in de kwaliteit van vriendschap als mediator

Om nader onderzoek te doen naar de mogelijke mediërende rol van de Kwaliteit van Vriendschap in T6, in de longitudinale associatie tussen gebrek aan emotionele support en CIPI, is er een lineaire enkelvoudige regressie uitgevoerd voor pad ab. Dit is het indirecte effect van support in kwaliteit van vriendschap in T6, op het verband tussen gebrek aan emotionele support in T1 en CIPI in T10. Het indirecte effect van support in de kwaliteit van vriendschap (mediator) bleek niet significant te zijn. Het verband tussen gebrek aan emotionele steun en CIPI wordt dan ook niet gemedieerd door support.

Wel werd een positief verband gevonden tussen een hoge mate van support in de kwaliteit van vriendschap en een hoge mate van CIPI.

Tot slot werd er gecontroleerd voor SES en sekse. Dit werd getoetst door middel van het toevoegen van de covariaten aan de regressieanalyse, om de effecten hiervan uit te sluiten. Uit de analyses kwam naar voren dat de covariaten niet significant samenhangen met de

afhankelijke variabele CIPI.

Tabel 2

Resultaten mediatie-analyse met CIPI als afhankelijke variabele (N = 199)

	B	SE	t	p	95% CI for B	
					LL	UL
Pad a	.04	.13	.60	.547	-.19	.35
Pad c'	.12	.27	1.82	.07	-.04	1.03
Pad b	.14	.13	1.74	.03*	0.01	.56
Pad c	.12	.27	2.08	.08	-.06	1.01
Pad ab (indirect effect)		.03			-.06	.12

Noot. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$

Onafhankelijke variabele: Gebrek aan Emotionele Support

Noot II.

Pad a: Verband tussen Gebrek aan Emotionele Support en Kwaliteit van Vriendschap

Pad c': Verband tussen Gebrek aan Emotionele Support en CIPI

Pad b: Verband tussen Kwaliteit van Vriendschap en CIPI

Pad c: Verband tussen Gebrek aan Emotionele Support en CIPI, gecontroleerd voor support

Pad ab: Indirecte effect van Kwaliteit van Vriendschap, op het verband tussen Gebrek aan Emotionele Support en CIPI

Longitudinale associatie tussen Ouderlijk Kritiek en commitment in de Intieme Partnerrelatie

Allereerst is er een enkelvoudige regressie uitgevoerd om het verband tussen ouderlijke kritiek en CIPI (pad c) te toetsen. Uit de resultaten van deze regressieanalyse bleek dat er geen significant negatief verband bestaat tussen ouderlijk kritiek in T1 en CIPI in T10.

Support in de Kwaliteit van Vriendschap als mediator

Om nader onderzoek te doen naar de mogelijke mediatie van de kwaliteit van vriendschap in T6 is een lineaire enkelvoudige regressie uitgevoerd voor pad ab. Dit is het indirecte effect van Kwaliteit van Vriendschap in T6, op het verband tussen ouderlijk kritiek in T1 en CIPI in T10. Dit indirecte effect van support in kwaliteit van vriendschap (mediator) bleek niet significant te zijn. Het verband tussen ouderlijk Kritiek en CIPI wordt niet gemedieerd door kwaliteit van vriendschap. Verder is er in de regressieanalyse een negatief verband gevonden tussen de mate van support in kwaliteit van vriendschap en de mate van CIPI. Wel werd een positief verband gevonden tussen een hoge mate van support in de kwaliteit van vriendschap en een hoge mate van CIPI.

Tot slot werd er gecontroleerd voor SES en sekse. Dit werd getoetst door middel van het toevoegen van de covariaten aan de multi-pele regressieanalyse, om de effecten hiervan uit te sluiten. Uit de analyses kwam naar voren dat de covariaten niet significant samenhangen met de afhankelijke variabele CIPI.

Tabel 3*Resultaten mediatie-analyse met CIPI als afhankelijke variabele (N =193)*

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	95% CI for B	
					LL	UL
Pad a	.06	.10	.96	.33	-.11	.31
Pad c'	.06	.20	.90	.37	-.22	.59
Pad b	.14	.14	2.08	.03*	.016	.57
Pad c	.05	.21	.77	.44	-.25	.56
Pad ab (indirect effect)		.01			-.04	.12

Noot. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$

Onafhankelijke variabele: Ouderlijke Kritiek

Pad a: Verband tussen Ouderlijke Kritiek en Kwaliteit van Vriendschap

Pad c': Verband tussen Ouderlijke Kritiek en CIPI

Pad b: Verband tussen Kwaliteit van Vriendschap en CIPI

Pad c: Verband tussen Ouderlijke Kritiek en CIPI, gecontroleerd voor support in Kwaliteit van Vriendschap

Pad ab: Indirecte effect van Kwaliteit van Vriendschap, op het verband tussen Ouderlijke Kritiek en CIPI

Sensitiviteitsanalyses

Om te controleren voor outliers zijn er sensitiviteitsanalyses uitgevoerd. Dit houdt in dat de regressieanalyses met- en zonder outliers zijn uitgevoerd om te onderzoeken of hier significante verschillen in te zien waren. Er waren geen significante verschillen te zien tussen de output met en zonder outliers. Er is dan ook voor gekozen de outliers in de dataset te laten.

Discussie

Het doel van deze longitudinale studie was het verkrijgen van inzicht in het verband tussen expressiviteit van emoties in de ouder-kind relatie tijdens de vroege adolescentieperiode, kwaliteit van vriendschap tijdens de late adolescentieperiode en CIPI tijdens de jongvolwassenperiode. Daarnaast is er onderzocht in welke mate support in de kwaliteit van vriendschap een mediërende rol heeft in de relatie tussen expressiviteit van emoties en CIPI.

Expressiviteit van Emoties in de ouder-adolescent relatie en commitment in de Intieme Partnerrelatie

In tegenstelling tot de hypothesen is er geen verband tussen de mate van expressiviteit van emoties in de ouder-adolescent relatie en CIPI. Dit staat in lijn met de resultaten uit onderzoek van Seiffge-Krenke et al. (2001), waarin geen significant verband werd gevonden tussen betrouwbare alliantie in de ouder-adolescentrelatie en CIPI. Furman (2002) suggereerde dat dit te verklaren valt door het feit dat relaties tijdens de adolescentie noch langdurig noch ontwikkelingsrijp zijn. De verwachting was dat dit tijdens de jongvolwassenperiode, wanneer de intieme partnerrelatie standvastiger is, wel een significant verband zou opleveren. Toch heeft dit geen significant resultaat opgeleverd. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat er eerder in deze leeftijdsfase werd een regelmatig leven geleid, waarin werd getrouwd en aan kinderen werd begonnen. Tegenwoordig omvat deze fase meer een periode waarin onder andere wordt gestudeerd (Arnett & Taber, 1994). Arnett (2000) spreekt dan ook over een nieuwe ontwikkelingsfase, de ontluikende volwassenheid. Op basis van de resultaten uit dit onderzoek wordt hypothese 1 dan ook niet aangenomen.

De mediërende rol van Kwaliteit van Vriendschap in het verband tussen Expressiviteit van Emoties en commitment in de Intieme Partneridentiteit

Om de tweede onderzoeksvraag te beantwoorden is een mediaticanalyse uitgevoerd, waaruit bleek dat het verband tussen zowel gebrek aan emotionele support als ouderlijk kritiek en CIPI niet gemedieerd wordt door de mate van support in de kwaliteit van vriendschap. Dit contrasteert met bevindingen uit eerder onderzoek waarin wordt gesuggereerd dat zowel ouders als vrienden, adolescenten kunnen ondersteunen bij het ontwikkelen van een stevig geïntegreerd 'zelf' in meerdere levensdomeinen (Chen et al., 2004). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat enkel de schaal support is onderzocht in dit onderzoek. De schaal support bestaat enkel uit vijf vragen, hiermee is naar een specifiek aspect vanuit de overkoepelende variabele kwaliteit van vriendschap gekeken. Mogelijk zorgt de toevoeging van meerdere schalen voor een (groter) effect.

Wel is een significant verband geconstateerd tussen een hoge mate van support in de kwaliteit van vriendschap en een hoge mate van CIPI. Dit komt overeen met de verwachting van de gestelde hypothese op basis van eerder onderzoek. Zo ondersteunen verschillen studies het verband tussen vriendschappen en de intieme partnerrelatie (De Goede et al., 2012; Furman, 1999; Meeus et al., 2007).

Sterke punten en limitaties

Het huidige onderzoek wordt gekenmerkt door een aantal sterke punten. Allereerst heeft de studie een longitudinaal karakter, waardoor er is gekeken naar de verbanden op langere termijn. Zo is er gemeten in de vroege adolescentie, late adolescentie en de jongvolwassenperiode. Ten tweede heeft de huidige studie een ruime steekproefomvang ($N = 199$), waardoor de resultaten beter te generaliseren zijn naar de populatie (Schönbrodt & Perugin, 2013). Tot slot is de huidige studie een van de weinige studies gericht op de identiteit gedurende de jongvolwassenperiode. Gezien de nieuwe ontwikkelingsfase, de ontluikende volwassenheid, is dit een belangrijke levensfase om mee te nemen in onderzoek (Arnett, 2000).

Echter moeten er ook enkele limitaties worden opgemerkt. Allereerst, waar er op wave 1 nog 497 deelnemers participeerden, waren dit er op wave 10 nog 199. Uitval van participanten wordt ook wel *respondent attrition* genoemd. Respondent attrition kan ervoor zorgen dat onderzoek bevindingen oplevert op basis van een bevooroordeelde steekproef doordat personen die niet zijn uitgevallen, substantieel kunnen verschillen van degenen die behouden zijn. Zo is in eerdere studies bij adolescenten aangetoond dat uitgevallen participanten vaker afwijkend gedrag vertonen of drugs gebruiken (Tebes et al., 1992; Brook et al., 1983). Dit impliceert de mogelijkheid dat er relevante informatie verloren is gegaan in dit onderzoek door uitval.

Daarnaast is er in huidig onderzoek geen onderscheid gemaakt in geslacht. Gendernormen vormen voor mannen en vrouwen nog altijd de context waarin zij relaties vormen en onderhouden (Gerson, 2010). Dit zorgt voor een limitatie in het huidige onderzoek.

Implicaties

Ondanks het ontbreken van een indirect effect van kwaliteit van vriendschap heeft het huidige onderzoek tot enkele inzichten geleid. Zo is het verband tussen kwaliteit van vriendschap en CIPI bevestigd. Deze resultaten onderschrijven eerder onderzoek naar dit verband. Op basis van dit resultaat zou vervolgonderzoek dit verband beter en uitvoeriger kunnen bestuderen door geslacht mee te nemen. Uit eerder onderzoek blijkt dat gendernormen

voor mannen en vrouwen nog altijd de context vormen waarin paren hun relaties vormen en onderhouden (Gerson, 2010). Daarnaast lijken de vriendschappen van meisjes en vrouwen van hetzelfde geslacht in sommige opzichten op hun romantische relaties (Sternberg 1987), terwijl voor jongens en mannen de kenmerken van vriendschappen met hetzelfde geslacht en romantische relaties over het algemeen verschillen van elkaar (Zarbatany et al. 2000).

Ten tweede zou in vervolgonderzoek gekeken kunnen worden naar verschillen tussen moeders en vaders. Uit onderzoek van Beyers en Goossens (2008) kwam naar voren dat moeders en vaders een verschillende invloed hebben op de identiteitsontwikkeling van hun kind. Zo zouden moeders het aangaan van commitment vooral aan te moedigen, terwijl vaders dit ontmoedigen. Vervolgonderzoek zou hiermee verdieping aan kunnen brengen. Tot slot zou in vervolgonderzoek de schaal ‘negatieve interacties’ in de kwaliteit van vriendschap meegenomen kunnen worden. In huidig onderzoek is enkel de schaal ‘support’ onderzocht.

Conclusie

Concluderend is er geen bewijs voor een mediërend effect van kwaliteit van vriendschap tussen het verband van Gebrek aan Emotionele Support en CIPI. Wel is er bewijs voor het verband dat er bestaat tussen support in de kwaliteit van vriendschap tijdens de late adolescentie, en CIPI tijdens de jongvolwassenperiode.

Referenties

- Arnett, J. J., & Taber, S. (1994). Adolescence terminable and interminable: When does adolescence end? *Journal of Youth and Adolescence*, 23(5), 517–537.
<https://doi.org/10.1007/bf01537734>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.55.5.469>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss, Vol. 1 Attachment*. Attachment and Loss. New York Basic Books.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Becht, A. I., Branje, S. J. T., Vollebergh, W. A. M., Maciejewski, D. F., Van Lier, P. A. C., Koot, H. M., Denissen, J. J. A., & Meeus, W. H. J. (2016). Assessment of identity during adolescence using daily diary methods: Measurement invariance across time and sex. *Psychological Assessment*, 28(6), 660–672.
<https://doi.org/10.1037/pas0000204>
- Beyers, W., & Goossens, L. (2008). Dynamics of perceived parenting and identity formation in late adolescence. *Journal of Adolescence*, 31(2), 165–184.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.04.003>
- Beyers, W., & Seiffge-Krenke, I. (2010). Does Identity Precede Intimacy? Testing Erikson’s Theory on Romantic Development in Emerging Adults of the 21st Century. *Journal of Adolescent Research*, 25(3), 387–415. <https://doi.org/10.1177/0743558410361370>

- Brook, J. S., Cohen, P., & Gordon, A. S. (1983). Impact of Attrition in a Sample in a Longitudinal Study of Adolescent Drug Use. *Psychological Reports*, *53*(2), 375–378. <https://doi.org/10.2466/pr0.1983.53.2.375>
- Chen, X., He, Y., & Li, D. (2004). Self-perceptions of Social Competence and Self-worth in Chinese Children: Relations with Social and School Performance. *Social Development*, *13*(4), 570–589. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2004.00284.x>
- Connolly, J.A., & Johnson, A.M. (1996). Adolescents' romantic relationships and the structure and quality of their close interpersonal ties. *Personal Relationships*, *3*(2), 185–195. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1996.tb00111.x>
- Cole, J. D., & Kazarian, S. S. (1988). The level of expressed emotion scale: A new measure of expressed emotion. *Journal of Clinical Psychology*, *44*(3), 392–397. [https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1002/1097-4679\(198805\)44:3<392::AID-JCLP2270440313>3.0.CO;2-3](https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1002/1097-4679(198805)44:3<392::AID-JCLP2270440313>3.0.CO;2-3)
- Crocetti, E., Rubini, M., & Meeus, W. (2008). Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: Development and validation of a three-dimensional model. *Journal of Adolescence*, *31*(2), 207–222. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.09.002>
- Crocetti, E., Schwartz, S., Fermani, A., & Meeus, W. (2010). The Utrecht Management of Identity Commitments Scale (U-MICS): Italian validation and cross-national comparisons. *European Journal of Psychological Assessment*, *26*, 172–186. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000024>
- Cooley, C. (1902). *Human Nature and the Social Order*, Scribner's, NY, pp.179-185.
- De Goede, I. H. A., Branje, S., Van Duin, J., VanderValk, I. E., & Meeus, W. (2011). Romantic Relationship Commitment and Its Linkages with Commitment to Parents

and Friends during Adolescence. *Social Development*, 21(3), 425–442.

<https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2011.00633.x>

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis* (2nd Printing ed.). W.W. Norton & Company.

Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. SAGE Publications.

Furman, W., Simon, V. A., Shaffer, L., & Bouchey, H. A. (2002). Adolescents' Working Models and Styles for Relationships with Parents, Friends, and Romantic Partners. *Child Development*, 73(1), 241–255. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00403>

Furman, W., & Buhrmester, D. (1985). Children's perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental Psychology*, 21(6), 1016–1024. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.21.6.1016>

Gerson, K. (2010). *The unfinished revolution*. Oxford University Press.

Hale, W. W., Raaijmakers, Q. A. W., Gerlsma, C., & Meeus, W. (2007). Does the level of expressed emotion (LEE) questionnaire have the same factor structure for adolescents as it has for adults? *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 42(3), 215–220. <https://doi.org/10.1007/s00127-006-0145-0>

Hayes, A. F., & Rockwood, N. J. (2017). Regression-based statistical mediation and moderation analysis in clinical research: Observations, recommendations, and implementation. *Behaviour Research and Therapy*, 98, 39–57. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2016.11.001>

Hayes, Andrew F. (2013). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach*. New York, NY: The Guilford Press. *Journal of Educational Measurement*, 51(3), 335–337. <https://doi.org/10.1111/jedm.12050>

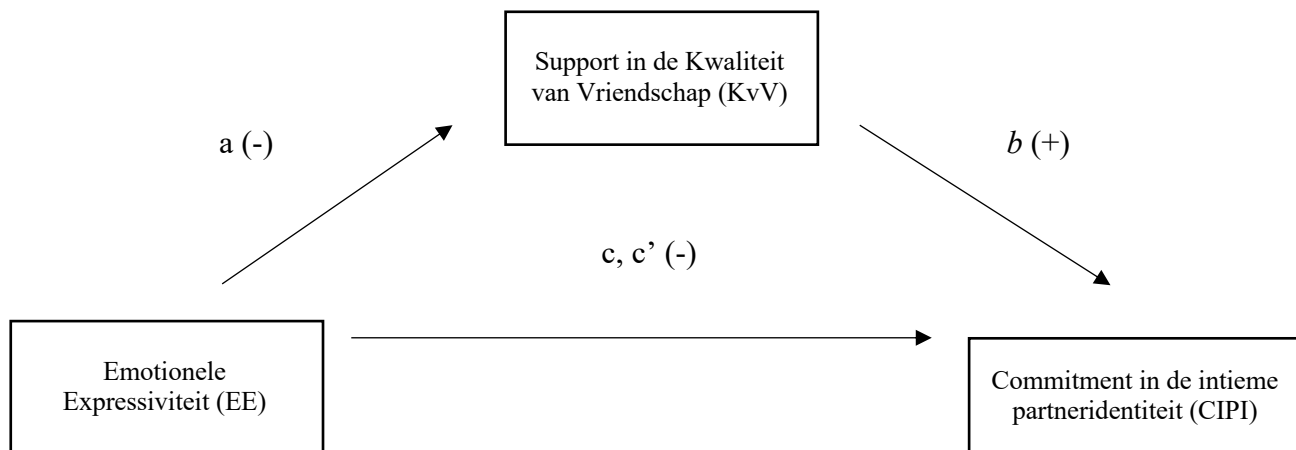
Klimstra, T. A., Luyckx, K., Hale, W. A., Frijns, T., Van Lier, P. A. C., & Meeus, W. H. J. (2010). Short-term fluctuations in identity: Introducing a micro-level approach to

- identity formation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(1), 191–202.
<https://doi.org/10.1037/a0019584>
- Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2006). Unpacking commitment and exploration: Preliminary validation of an integrative model of late adolescent identity formation. *Journal of Adolescence*, 29(3), 361–378.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.03.008>
- Meeus, W., Oosterwegel, A., & Vollebergh, W. (2002). Parental and peer attachment and identity development in adolescence. *Journal of Adolescence*, 25(1), 93–106.
<https://doi.org/10.1006/jado.2001.0451>
- Meeus, W. (2011). The Study of Adolescent Identity Formation 2000–2010: A Review of Longitudinal Research. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 75–94.
<https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00716.x>
- Meeus, W. H. J., Branje, S. J. T., Van der Valk, I., & De Wied, M. (2007). Relationships with intimate partner, best friend, and parents in adolescence and early adulthood: A study of the saliency of the intimate partnership. *International Journal of Behavioral Development*, 31(6), 569–580. <https://doi.org/10.1177/0165025407080584>
- Schwartz, S. J., Klimstra, T. A., Luyckx, K., Hale, W. W., Frijns, T., Oosterwegel, A., Van Lier, P. A. C., Koot, H. M., & Meeus, W. H. J. (2011). Daily Dynamics of Personal Identity and Self–Concept Clarity. *European Journal of Personality*, 25(5), 373–385.
<https://doi.org/10.1002/per.798>
- Scholte, R., & Engels, R. (2019). Psychologie van de adolescentie. In W. Slot (Red.), *Psychosociale ontwikkeling: de invloed van leeftijdsgenoten* (26ste editie, pp. 211–215). ThiemeMeulenhoff bv.

- Schönbrodt, F. D., & Perugini, M. (2013). At what sample size do correlations stabilize?. *Journal of Research in Personality*, 47(5), 609-612.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jrp.2013.05.009>
- Seiffge-Krenke, I. (2001). Diversity in Romantic Relations of Adolescents with Varying Health Status. *Journal of Adolescent Research*, 15(6), 611–636.
<https://doi.org/10.1177/0743558400156001>
- Spear, L. P. (2009). Heightened stress responsivity and emotional reactivity during pubertal maturation: Implications for psychopathology. *Development and Psychopathology*, 21(1), 87–97. <https://doi.org/10.1017/s0954579409000066>
- Sternberg, R. J. (1987). Liking versus loving: A comparative evaluation of theories. *Psychological Bulletin*, 102(3), 331–345. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.102.3.331>
- Tebes, J. K., Snow, D. L., & Arthur, M. W. (1992). Panel Attrition and External Validity in the Short-Term Follow-Up Study of Adolescent Substance Use. *Evaluation Review*, 16(2), 151–170. <https://doi.org/10.1177/0193841x9201600203>
- Van Lier, P. A. C., Frijns, T., den Exter Blokland, E., Neumann, A., Koot, H. M., & Meeus, W. (2008). The RADAR study: Design, description of sample and validation of cohort assignment. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Zarbatany, L., McDougall, P., & Hymel, S. (2000). Gender-Differentiated Experience in the Peer Culture: Links to Intimacy in Preadolescence. *Social Development*, 9(1), 62–79.
<https://doi.org/10.1111/1467-9507.00111>

Appendix

Figuur 1. Analytisch model mediatie

Noot. Conceptueel mediatie model met daarin emotionele support en waargenomen kritiek in EE, support in KvV en CIPI.

